ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 9.2.2010
COM(2010)47 окончателен

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно прилагането на Директива 91/676/ЕИО на Съвета за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници въз основа на докладите от държавите-членки за периода 2004—2007 г.

SEC(2010)118

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно прилагането на Директива 91/676/ЕИО на Съвета за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници въз основа на докладите от държавите-членки за периода 2004—2007 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Директива 91/676/ЕИО на Съвета (наричана по-долу „Директива за нитратите“) цели да опази водите от замърсяване, предизвикано или причинено от нитрати от селскостопански източници посредством редица стъпки, които следва да бъдат предприети от държавите-членки: наблюдение на водите (по отношение на концентрацията на нитрати и трофичното състояние), определяне на водите, които са замърсени или са изложени на риск от замърсяване, посочване на уязвимите зони (зони, които захранват определените води), съставянето на кодекси за добри селскостопански практики и програми за действие (набор от мерки за предотвратяване и понижаване на замърсяването с нитрати) и преразглеждането най-малко на 4 години на посочването на уязвимите зони и програмите за действие.

Член 10 от Директивата за нитратите изисква от държавите-членки да представят на Комисията доклад на всеки четири години след нотифицирането на директивата. Този доклад следва да съдържа информация, отнасяща се до кодексите за добра селскостопанска практика, посочените уязвими зони, резултатите от наблюдението на водите и резюме на съответните аспекти на програмите за действие, изготвени във връзка с уязвимите на нитрати зони.

Целта на настоящия доклад е да уведоми Европейския парламент и Съвета за състоянието на прилагане на Директивата за нитратите в съответствие с член 11 от нея. Той се основава на информацията, представена от държавите-членки по отношение на периода 2004—2007 г., и е придружен от обобщени карти на натоварването от хранителни вещества от селскостопански източници, на качеството на водите и на посочените за уязвими на нитрати зони, включени в Работния документ на службите на Комисията **(**SEC(2010)118**)**. За първи път всичките 27 държави-членки представят доклад[1]. Следователно настоящият доклад основно се отнася до ЕС-27, но включва така също и сравнение с третия период на отчитане за бившия ЕС-15 и някои нови държави-членки. Не е възможно да се направи сравнение с предходния период на отчитане за всички нови държави-членки, за много от които това беше първият доклад[2]. Докладите бяха представени през 2008—2009 г. Определени държави-членки предоставиха допълнителна информация през 2009 г., главно по отношение на данни за качеството на водите.

---

[1] Включително Румъния и България, въпреки че все още не са задължени. България е включила така също данни за качеството на водите за периода 2000—2003 г.

[2] Кипър, Чешката република, Естония и Унгария докладваха през 2004 г. за периода 2000—2003 г.

2. РАЗВИТИЕ НА НАТОВАРВАНИЯТА ОТ СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ОТ ПОСЛЕДНИЯ ПЕРИОД НА ОТЧИТАНЕ НАСАМ

Прогресивното намаляване на употребата на минерални азотни торове, което започна в началото на 90-те години на миналия век, се стабилизира през периода 2004—2007 г. за ЕС-15. На равнище ЕС-27 употребата на азот показва тенденция към леко покачване[3]. В сравнение с последния период на отчитане общото годишно употребявано количество минерални азотни торове остана устойчиво — около 9 милиона тона в ЕС-15[4], докато в ЕС-27 е нараснало с 6 % — от 11,4 на 12,1 милиона тона.

Употребата на минерални фосфорни торове се е понижила с 9 % за ЕС-15, докато понижението за ЕС-27 е само 1 % в сравнение с последния период на отчитане[4].

Тенденцията към понижение на числеността на животните, отбелязана през последния период на отчитане, се стабилизира през периода 2004—2007 г. Сравнението между 2003 г. и 2007 г.[5] показва, че за ЕС-15 числеността на свинете и домашните птици (освен кокошки носачки) се е понижила, докато числеността на козите, овцете и говедата леко се е повишила. Числеността на млекодайните говеда се е повишила с 7,6 % в ЕС-15. Подобни тенденции се наблюдават и за ЕС-27, като се отбелязва обаче по-отчетливо понижение на числеността на домашните птици (освен кокошки носачки).

В ЕС-27 количеството азот, което годишно се разпръсква в селскостопанските почви в резултат на животновъдството, се е понижило от 9,4 на 9,1 милиона тона между 2003 г. и 2007 г. и от 7,9 на 7,6 — за ЕС-15. Между държавите-членки има големи разлики в натоварването от селското стопанство[6]. Зоните с високо натоварване от хранителни вещества включват, наред с други, Нидерландия, Белгия (Фландрия) и Франция (Бретан). Държавите-членки от Източна Европа като цяло имат по-ниско натоварване, което се дължи на по-малката употреба на торове и гъстота на добитъка.

Делът на натоварването с азот от селското стопанство на повърхностните води в много държави-членки се понижава. Въпреки това относителният дял на селското стопанство остава висок. В повечето държави-членки селското стопанство е отговорно за повече от 50 % от общото изхвърляне на азот в повърхностните води. Делът на натоварването с азот от дифузни източници на речните басейни остава висок в големи части от Европа[7].

3. КАЧЕСТВО НА ВОДИТЕ, СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ

Мрежи за наблюдение

---

3 Вж. фигури 1А и 1Б от Работния документ на службите на Комисията.

4 На базата на статистически данни на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за 2003—2007 г. В базата данни няма информация за Белгия и Ирландия. Ирландия предостави собствени данни.

5 Вж. таблица 3 от Работния документ на службите на Комисията.

6 Вж. карти 1—6 от Работния документ на службите на Комисията.

7 Вж. карта 7 от Работния документ на службите на Комисията.

Подходящото наблюдение на водите е от съществена важност за оценката на качеството на водите и се нуждае от представителна мрежа за наблюдение, обхващаща цялата територия, за подземни, повърхностни, както и морски води. Няколко държави-членки интегрират наблюдението на нитратите в мрежи за наблюдение, изградени съгласно Рамковата директива за водите[8]. За настоящия период на отчитане 50 % от станциите за наблюдение от 10 държави-членки бяха едни и същи в базите данни по Директивата за нитратите и Рамковата директива за водите.

Общият брой на обектите за вземане на проби в ЕС-27 е 31 000 — за подземни води и 27 000 — за повърхностни води. Броят на обекти в ЕС-12 е значително по-малък от този в ЕС-15 и възлиза на 7 000 — за подземни води и 5 000 — за повърхностни води. В сравнение с предходния период на отчитане броят на обектите за подземни води в ЕС-15 се е повишил от 20 000 на 24 000, докато броят на обектите за вземане на проби от повърхностни води е останал непроменен — 22 000. Общият брой еднакви обекти с предходния период на отчитане, който улеснява изчислението на тенденциите, възлиза на 18 000 — за подземни води и 14 000 — за повърхностни води.

Средната гъстота на обектите за вземане на проби от подземни води е 13,7 на 1000 km^2, като най-голяма е гъстотата в Белгия, Малта и Дания (съответно 99, 44 и 34 обекта на 1000 km^2), а най-ниска — във Финландия, Швеция и Литва (съответно 0,2, 0,4 и 0,8 обекта на 1000 km^2). Повечето държави-членки са представили данни от наблюдение на подземни води за различни дълбочини в диапазона от 0—5 до повече от 30 m. Малко на брой държави-членки са предоставили информация за честотата на извършване на наблюдение, която варира от 1 (Нидерландия) до 4 пъти годишно (Белгия, Франция, Словения и Словакия).

Средната гъстота на обектите за вземане на проби от сладка повърхностна вода е 7,4 на 1000 km^2 територия, като най-голяма е гъстотата в Малта, Белгия и Обединеното кралство (съответно 114, 29 и 36 на 1000 km^2), а най-ниска — във Финландия (0,5 обекта на 1000 km^2). Повечето държави-членки с морски води имат също така и морски обекти за наблюдение. Честотата на извършване на наблюдение за повърхностните води варира от средно 7,4 пъти годишно — в Румъния и до 26 пъти годишно — в някои обекти за наблюдение в Германия и Словения.

Държавите-членки предоставиха гео-обосновани данни относно качеството на водите, което даде възможност за изготвянето на обобщени карти[9] на качеството на водата по отношение на замърсяването с нитрати и трофичното състояние на водите.

Подземни води

През периода 2004—2007 г. 15 % от станциите за наблюдение в ЕС-27 имаха средна концентрация на нитрати над 50 mg нитрати на литър[10], 6 % бяха в

---

8 Директива 2000/60/ЕО.

9 Вж. карти 8—15 от Работния документ на службите на Комисията.

10 50 mg NO_3-/l е пределно допустимата стойност, определена в Директивата за нитратите.

диапазона от 40 до 50 mg нитрати на литър, а 13 % бяха в диапазона 25—40 mg нитрати на литър. Приблизително 66 % от станциите за подземни води бяха с концентрация под 25 mg нитрати на литър. За ЕС-15 данните са следните: 17 % — над 50 mg на литър, 6 % — в диапазона от 40 до 50 mg на литър, 15 % — в диапазона 25—40 mg на литър и 62 % — под 25 mg на литър[11]. Районите с високи концентрации (над 40 mg на литър) са части от Естония, Югоизточната част на Нидерландия, Белгия (Фландрия), централната част на Англия, някои части на Франция, Северна Италия, Североизточна Испания, Югоизточна Словакия, Южна Румъния, Малта и Кипър. Така също много станции по Средиземноморското крайбрежие имат относително високи стойности.

Тенденции в качеството на подземните води

Повечето държави-членки, които са предоставили доклади за последния период, са направили сравнение на данните от текущия с предходния период, включително някои от новите държави-членки (България, Кипър, Естония и Унгария[12]). Швеция не е представила тенденции, тъй като почти всички техни подземни води са с под 25 mg нитрати на литър и защото са оценени по-малко точки за наблюдение за този период на отчитане. Тенденции не бяха определени за Гърция, поради липсата на данни, и за Полша, Литва, Латвия, Малта, Румъния, Словения и Словакия, тъй като те докладваха за първи път.

Сравнението с данните от предходния период на отчитане[13] показва, че на равнище ЕС-15[14] преобладават тенденции на запазване и понижение (66 % от станциите за наблюдение, от които 30 % — с тенденции за понижение). Въпреки това 34 % от станциите за наблюдение все още показват тенденция на повишение. В новите държави-членки, които са направили сравнение на данните с предходния период (България, Кипър, Естония и Унгария), 80 % от станциите са устойчиви, 11 % от станциите показват тенденция към понижение и 9 % — показват тенденция към повишаване. Държавите-членки с тенденции към повишаване в повече от 30 % от станциите за наблюдение бяха Белгия, Франция, Испания, Португалия, Германия, Ирландия, Италия и Обединеното кралство. С изключение на Ирландия обаче тези държави-членки показват сходни или дори по-високи проценти на станции с подобряващо се качество. Анализът на тенденциите по клас на качеството на водите[15] показва, че в няколко държави-членки делът на точките, надвишаващи 50 mg на литър, все още се повишава, включително Белгия, Дания, Гърция, Испания, Франция, Ирландия, Италия, Нидерландия и Обединеното кралство. Делът над 50 mg на литър се е понижил в Австрия, Германия, Финландия, Люксембург и Португалия. Данните обаче трябва да се тълкуват внимателно, тъй като много държави-членки значително повишиха своята гъстота на наблюдение, което би могло да повлияе върху дела на точките на клас качество.

Дълбочина на подземните води

---

11 Вж. фигура 2 от Работния документ на службите на Комисията.

12 Чешката република не е предоставила данни за качеството на водите в представения доклад за 2000—2003 г., което не позволи анализ на тенденциите.

13 Вж. фигура 3 от Работния документ на службите на Комисията.

14 С изключение на Швеция поради горепосочените причини.

15 Вж. таблица 1 от Работния документ на службите на Комисията.

По-дълбоките подземни води са по-слабо замърсени от по-плитките подземни води. Слоят с най-голям дял на обектите, надвишаващи 50 mg нитрати на литър, е между 5 и 15 m дълбочина[16].

Пресни повърхности води

През периода 2004—2007 г. 21 % от станциите за наблюдение на повърхностни води в ЕС-27 показаха средни концентрации на нитрати под 2 mg на литър, а 37 % — между 2 и 10 mg на литър. Средната концентрация беше между 40 mg на литър и 50 mg на литър в 3 % от станциите и над 50 mg на литър — също в 3 % от станциите. Данните за ЕС-15 са 24 % под 2 mg на литър, 30 % между 2 и 10 mg на литър, 4 % между 40 mg и 50 mg на литър и също 4 % над 50 mg на литър.

Държавите-членки с най-висок дял под 2 mg/l бяха Швеция (97 %), България (76 %), Финландия (59 %) и Португалия (50 %). Държавите-членки с най-висок дял, надвишаващ 50 mg/l, бяха Малта (43 %), Белгия (10 %) и Обединеното кралство (7 %)[17].
По-специално Англия, Фландрия и Бретан показват високи стойности, надвишаващи 40 mg/l. В новите държави-членки части от Чешката република и Унгария и някои области от Полша показват повишени концентрации на нитрати в повърхностните води (над 25 mg/l)[18].

Тенденции в качеството на сладките повърхностни води

В сравнение с последния период на отчитане концентрацията на нитрати се понижава или е устойчива в 70 % от точките за наблюдение за ЕС-15. Франция (18 %) има най-голям дял на станциите с подобряващо се качество[19], докато Гърция[20] (41 %) и Люксембург (30 %) имат най-голям дял на станциите с влошаващо се качество на водите[21]. Италия и Белгия имат относително висок дял на станциите с подобряващо се качество (10 % за Италия, 13 % за Белгия), но също така подобен дял с влошаващо се качество. Районите с относително голяма част на силно повишаващи се концентрации на нитрати включват също така западната част на Англия, Гърция и източната част на делтата на река По в Италия[22]. При последната се наблюдава също така и голям дял с тенденция към силно понижение. От новите държави-членки, които са отчели тенденции, Кипър (26 %) има най-голям дял с тенденция към подобряване, докато Естония (10 %) има най-голям дял с тенденция към влошаване[23]. Анализът на тенденциите по класове качество на водите[24] показва, че делът на точките, надвишаващи 50 mg на литър, все още се повишава в няколко държави-членки, особено в Белгия и Обединеното кралство. Делът над 50 mg на литър се е

16 Вж. фигура 4 от Работния документ на службите на Комисията.
17 Вж. фигура 5 от Работния документ на службите на Комисията.
18 Вж. карти 11, 12 и 14 в глава I от Работния документ на службите на Комисията.
19 Понижение на концентрацията на нитрати от поне 5 mg на литър.
20 Гърция представи актуализиран набор от данни, който обаче не беше разгледан поради закъснение в предаването, затова първите предоставени данни са представени.
21 Повишение в концентрациите на нитрати от поне 5 mg на литър.
22 Вж. карта 13 от Работния документ на службите на Комисията.
23 Вж. фигура 6 от Работния документ на службите на Комисията.
24 Вж. таблица 2 от Работния документ на службите на Комисията.

понижил във Франция и Италия, докато в няколко държави-членки от ЕС-15 няма стойности над 50 mg на литър за повърхностни води (Австрия, Германия, Гърция, Финландия, Ирландия, Люксембург, Португалия и Швеция). Данните обаче трябва да се тълкуват внимателно, тъй като промените в гъстотата на наблюдението биха могли да повлияят върху дела на точките на клас качество на водата.

Трофично състояние на повърхностните води

Държавите-членки са използвали различни критерии за оценка на трофичното състояние на сладките повърхностни води, което затруднява сравнението на трофичното състояние на водите между държавите-членки. Хлорофил а, общ азот, общ фосфор и ортофосфати са често използвани параметри и 17 държави-членки са отчели трофичното състояние на своите води, като използват един или повече от тези параметри. В 40 % от отчетените станции в ЕС[25] от гледна точка на трофично състояние повърхностните води са определени като олиготрофни или ултра-олиготрофни, докато в 33 % от станциите водата е определена като еутрофна или хипертрофна. Малта и Унгария имат най-висок дял на хипертрофни води, а България и Латвия — най-висок дял на олиготрофни води[26].
Не всички държави-членки с морски води са докладвали за тяхното качество, което доста затруднява оценката на европейско равнище в контекста на настоящата процедура на отчитане.

4. ПОСОЧВАНЕ НА УЯЗВИМИТЕ НА НИТРАТИ ЗОНИ

От държавите-членки се изисква да посочат като уязвими всички зони на територията им, които захранват замърсени води или води, изложени на риск от замърсяване, ако не бъдат предприети действия. Поне веднъж на всеки четири години от държавите-членки се изисква да преразгледат и, ако е необходимо, да ревизират уязвимите на нитрати зони въз основа на резултатите от наблюдението на водите. Вместо да определят конкретни зони държавите-членки могат така също да решат да приложат програма за действие, обхващаща цялата територия. Австрия, Дания, Финландия, Германия, Ирландия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия и Словения са възприели подход за цялата територия.

Що се отнася до територията на ЕС-27, 39,6 %[27] са посочени за уязвима зона, включително зоната на държавите-членки, които прилагат подход за цялата територия. В сравнение с предходния период на отчитане общата зона в ЕС-15, посочена за уязвима зона или включена в подход за цялата територия, се е повишила с 1 %, като сега представлява 44,6 % от общата територия на ЕС-15. По-конкретно Португалия, Белгия и Италия са увеличили своята територия на

---

[25] ЕС-27 без Кипър, Дания, Естония, Гърция, Италия, Франция, Люксембург, Нидерландия, Полша и Обединеното Кралство — поради липса на данни или непълни данни.

[26] Вж. фигура 7 от Работния документ на службите на Комисията.

[27] Въз основа на данните от 2007 година, вж. таблица 4, фигура 8 и карта 16 от Работния документ на службите на Комисията.

уязвими зони през периода 2004—2007 г. Испания също увеличи посочените зони през 2008—2009 г.

5. ПРОГРАМИ ЗА ДЕЙСТВИЕ

От държавите-членки се изисква да създадат една или повече програми за действие, които се прилагат за посочените уязвими зони или за цялата територия, ако са избрали подход за цялата територия. Тези програми за действие следва да включват поне мерките, посочени в приложения II и III към Директивата за нитратите и които се отнасят, наред с други, за периоди от годината, през които торенето е забранено, минималния изискван капацитет за съхранение на животински тор, ограничението за разпръскване на торове и тяхното разпръскване в близост до води или на склонове.

Всички държави-членки са съставили една или повече програми за действие за своята територия и са представили в своите доклади информация по отношение на новосъставените програми за действие и изменения в резултат на изискваното периодично преразглеждане.

Няколко държави-членки са използвали възможността, предвидена от Директивата за нитратите, за да планират и приложат различни програми за действие за отделните уязвими на нитрати зони или части от зони, включително Франция, Португалия, Испания, Обединеното кралство, Белгия, Италия, Полша и Румъния.

Повечето програми за действие обхващат изискваните мерки, като някои от тях обаче имат нужда от допълнителна подкрепа, за да могат да защитят в достатъчна степен качеството на водата от замърсяване с азот. Основните недостатъци са свързани с разпоредбите за съхранение, балансирано торене и установяване на периоди, през които торенето е забранено.

Директивата за нитратите ограничава разпръскването на животински тор до 170 kg N/ha годишно в посочените зони, за които се прилагат програми за действие. Този стандарт за разпръскване е включен в почти всички програми за действие.

Капацитетът за съхранение на животински тор допълнително се е увеличил през този последен период на отчитане. Въпреки това недостатъчният капацитет за съхранение на животински тор е една от най-често посочваните трудности, с които държавите-членки се сблъскват при прилагането на програми за действие. Капацитетът за съхранение следва да бъде достатъчен, за да се покрият периодите, когато разпръскването на животински тор е забранено или невъзможно поради климатичните условия. Липсата на финансови ресурси сред земеделските производители се посочва като възпрепятстваща изграждането на нови съоръжения за съхранение.

По-голямата част от земеделските производители, които са били обект на проверка, са показали високо ниво на съответствие с мерките на програмите за действие. Докладвани са обаче следните трудности при прилагането на програмите за действие:

- точно водене на записи от земеделските производители относно разпръскването на животински тор и изкуствени торове,

- слаба информираност на земеделските производители, особено в по-малки стопанства. За много от тези земеделски производители е трудно да разберат мерките на програмите за действие, поради липсата на знания.

Редица държави-членки (например Австрия, Нидерландия) докладват, че общата информираност на земеделските производители по отношение на естествената околна среда се е променила в положителна посока, което е довело например до подобрена работа с животински и изкуствени торове.

Глава III от Работния документ на службите на Комисията се отнася до някои примери за постигнат напредък в програмите за действие в няколко държави-членки.

Комисията е наясно така също и с повишения интерес към инициативите за преработка на животински тор. В няколко държави-членки, по-специално в районите с интензивно отглеждане на добитък и голям излишък на хранителни вещества, животинският тор се преработва, за да генерира крайни продукти, които са лесни за транспортиране за износ, или продукти с променено хранително съотношение, което позволява по-добро управление на хранителните вещества и води до понижени излишъци от хранителни вещества. Преработвателните техники варират от простото разделяне на течна и твърда фракция до по-сложни техники, като сушене, компостиране или изгаряне на твърдите фракции и биологично третиране, мембранна филтрация и физикохимични техники за течните фракции. Техниките често се комбинират с процеси на разграждане в инсталации за биогаз за производство на енергия. Интерес представлява също така създаването на няколко големи кооперативни инициативи, в които големи групи земеделски производители инвестират заедно в инсталации за преработка на животински тор. Такива инициативи понастоящем има най-вече в Испания, Нидерландия и Белгия.

Трябва да се спомене също така, че има повишен интерес сред животновъдите към прилагането на техники на адаптирано хранене, като диети с ниско съдържание на N, многофазово хранене с адаптиран фураж в зависимост от етапа на растеж и напреднало регулиране на храненето, което подобрява цялостната ефективност на използването на фураж при животните. Напредналите техники за преработка на фуражите допринасят за подобряване на ефективността на преобразуване на фуража и понижаване на отделянето на хранителни вещества.

6. ДЕРОГАЦИИ

Директивата за нитратите предвижда възможността за дерогация по отношение на максималното количество от 170 kg азот на хектар за година за животински тор, при условие че бъде доказано, че целите на директивата все пак са постигнати и че дерогацията се базира на обективни критерии, като дълги периоди на развитие, култури със силна абсорбция на азот, завишено количество на валежите или почви, които са с висок капацитет на деазотиране.

Дерогациите изискват решение на Комисията въз основа на становището на Регулаторния комитет за нитратите, който подпомага Комисията при прилагането на директивата. Подходящо посочване на уязвимите на нитрати зони и програми за действие, които изцяло са съобразени с директивата, са предпоставки за всяка дерогация, като дерогацията се прилага само за времетраенето на програмата за действие. Списък на дерогациите, разрешени до декември 2009 г., е даден в глава II от Работния документ на службите на Комисията.

7. ПРОГНОЗА ЗА КАЧЕСТВОТО НА ВОДИТЕ

Много държави-членки представиха елементи относно методите на оценка (анализ на тенденциите и симулационни модели) за оценката на тенденциите при селскостопанското натоварване и/или развитието на качеството на водите. Информация не беше предоставена от Кипър, Франция, Гърция, Латвия, Малта, Португалия, Румъния и Словения. Ирландия не предостави симулационни модели, но посочи мерки и разработки, които има вероятност да окажат положително въздействие върху качеството на водите в бъдеще.

Както и през последния период на отчитане, само няколко държави-членки предоставиха количествени данни за времевата рамка, през която се прогнозира да се постигне стабилизиране на замърсяването или възстановяване на качеството на водите. Много държави-членки отбелязват трудностите при изготвяне на такава прогноза, като главно посочват неяснотите по отношение на климата и преносните процеси в почвите, както и факта, че за подобряването на качеството на водите са взети и други мерки, освен селскостопанските мерки.

Като цяло, въпреки постигнатото подобрение в качеството на водите, все още са необходими няколко години или десетилетия преди постигане на пълно възстановяване на качеството на водите в резултат на прилагането на програмите за действие и изменението на селскостопанските практики. В малкото случаи, в които е предоставена времева рамка за съществено възстановяване на качеството на водите, тя варира от 4—8 години (Германия и Унгария) до над няколко десетилетия за по-дълбоките подземни води (Нидерланция).

8. ПРОЦЕДУРИ ЗА НАРУШЕНИЯ

Прилагането на Директивата за нитратите е все още непълноценно, основно във връзка с недостатъчно посочване на уязвими на нитрати зони и несъответствие на програмите за действие. Комисията води непрекъснати дискусии с държавите-членки с цел постигане на съответстващо прилагане и понастоящем има 3 отворени дела за нарушения. Делото срещу Испания е свързано с определяне на уязвими зони и съдържанието на програмите за действие, а тези срещу Франция и Люксембург са свързани с програмите за действие.

9. ВРЪЗКИ С ДРУГИ ПОЛИТКИ НА ЕС

Директивата за нитратите е тясно свързана с други политики на ЕС в областта на водите, въздуха, изменението на климата и селското стопанство. Опитът от прилагането и напредналите научни постижения във връзка с общия ефект от мерките, включени в програми за действие относно нитратите, показват значението на пълното прилагане на политиките. Едно скорошно изследване[28] за интегрираните мерки в селското стопанство за намаляване на емисиите на амоняк е показало важни преимущества за въздуха и намаляване на емисиите на парникови газове посредством прилагането на Директивата за нитратите. Допълнителна информация за връзки с политики е посочена в глава 4 от Работния документ на службите на Комисията.

10. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Настоящата процедура на отчитане за първи път включва всичките 27 държави-членки. Всички нови държави-членки са създали мрежи за наблюдение, посочили са уязвими зони и са съставили програми за действие.

По отношение на качеството на водите, що се отнася до подземни води, 66 % от станциите за наблюдение показват устойчиви или понижаващи се концентрации на нитрати. В 34 % от станциите обаче все още беше наблюдавано увеличение на замърсяването с нитрати, а 15 % от станциите показаха концентрации на нитрати над праговата стойност за качество от 50 mg на литър. Що се отнася до подземните водни басейни, по-плитките нива показаха по-високи концентрации на нитрати отколкото по-дълбоките нива. Най-големият дял на замърсени води се намира между 5 и 15 метра под повърхността.

Що се отнася до сладките повърхностни води, 70 % от станциите за наблюдение показват устойчиви или понижаващи се концентрации на нитрати. В 3 % концентрацията надвишава 50 mg на литър, докато в 21 % концентрацията е под 2 mg на литър. В 33 % от станциите, в които се отчита трофичното състояние, водите са определени като еутрофни или хипертрофни. Натоварването от селското стопанство по отношение на замърсяването с нитрати на повърхностните води е намаляло в много държави-членки, въпреки че все още селското стопанство в голяма степен причинява натоварването с азот на повърхностните води.

Допълнително увеличение на площта на уязвимите зони в сравнение с предходния период на отчитане се наблюдава в ЕС-15. Посочените зони са се увеличили от 43,7 % на 44,6 % от територията на ЕС-15, докато 39,6 % от територията на ЕС-27 е посочена, включително територията на държави-членки, които прилагат програма за действие за цялата територия. Данните за качеството на водите обаче показват, че в няколко района както за ЕС-15, така и за ЕС-12 е необходимо допълнително увеличение на посочването в съответствие с критериите, установени в Директивата за нитратите.

---

[28] Доклад на Комисията „Интегрирани мерки в селското стопанство за намаляване на емисиите на амоняк“, Alterra, 2007 г.

Качеството на програмите за действие допълнително се е подобрило в сравнение с последния период на отчитане в ЕС-15, като това често се обуславя обаче от процедури за нарушения. Всички нови държави-членки са съставили програми за действие, но определени програми се нуждаят от допълнително подобрение, за да постигнат пълно съответствие с изискванията на Директивата за нитратите, по-специално разпоредбите, свързани с изграждането на съоръжения за съхранение, балансирано торене и установяване на периоди, през които разпръскването е забранено. Предлагането на информация и услуги по обучение на земеделските производители и ефективни програми за контрол са съществено важни, за да се гарантира ефективното прилагане на програмите в тази област.

В районите с интензивно отглеждане на добитък се наблюдава повишен интерес към техниките за преработка на животински тор, което позволява по-ефективно управление на хранителните вещества, често в съчетание с производство на енергия от производство на биогаз. Ефективното управление на хранителните вещества е фактор за понижаването на разходите на стопанствата.

Опитът с прилагането и напредналите научни постижения във връзка с общия ефект от мерките, включени в програмите за действие относно нитратите, предполагат, че свързаните с азота политики изискват интегриран подход чрез отчитане на целия азотен цикъл, както и че прилагането на Директивата за нитратите носи съществени ползи особено от гледна точка на понижаване на емисиите на амоняк и на парникови газове, както и в по-широката област на опазването на водите съгласно Рамковата директива за водите. В бъдеще ще бъде необходимо да се обърне по-голямо внимание на този аспект от управлението на азота, както и адекватна и непрекъсната подкрепа от научната общност както на национално, така и на европейско равнище.

Комисията ще продължи да работи с държавите-членки, за да се подобри прилагането с общата цел да бъдат опазени водите. Тя ще продължи да завежда съдебни дела, когато счете това за необходимо.